

Samenvatting rapport 'Vertrouwen tastbaar maken'

9 oktober 2008

De titel 'Vertrouwen tastbaar maken' vat samen wat SCCM wil bereiken met een ISO 14001 gecertificeerd milieumanagementsysteem. De inzet is dat belanghebbenden, in het bijzonder de overheid, kunnen vertrouwen op de borging van de milieuprestaties en de naleving van wet- en regelgeving bij gecertificeerde organisaties. Verschillende acties worden uitgevoerd om de bruikbaarheid van het ISO 14001-certificaat te verhogen. Dit is een samenvatting van het rapport 'Vertrouwen tastbaar maken' (14 september 2008) en de daarin opgenomen plannen. Het rapport kunt u downloaden via www.sccm.nl.

De aanleiding

In 2007 is SCCM gestart met het project 'Nieuwe kansen vóór en dóór ISO 14001 in de relatie van bedrijven met de overheid'. Aanleiding was de constatering dat de aanwezigheid van een ISO 14001-certificaat nauwelijks enige invloed heeft op de mate en intensiteit van het overheidstoezicht op het bedrijf en in het algemeen het vertrouwen in dat bedrijf. Terwijl dit juist een van de doelstellingen was bij de start van SCCM. Het plan was dat voor de gecertificeerde bedrijven een andere aanpak van vergunningverlening en toezicht zou volgen. Met voordelen voor zowel de overheid als het betrokken bedrijf.

Het project heeft dan ook als doel om een visie te ontwikkelen (gedragen door zowel overheid als bedrijfsleven) op de optimale wisselwerking tussen certificatie van het milieumanagementsysteem, vergunningverlening en toezicht. Bekeken is of aanvulling en/of aanpassing van ISO 14001-certificatie nodig is om de visie te realiseren. Het project moet leiden tot een effectievere en efficiëntere uitvoering van het milieubeleid aan zowel de kant van de overheid als door de bedrijven.

Wat er is gedaan?

Door het organiseren van en deelnemen aan een dertigtal bijeenkomsten zijn ervaringen en ideeën geïnventariseerd van vertegenwoordigers van ISO 14001-gecertificeerde bedrijven, vergunningverleners en toezichthouders van verschillende overheden. Bij een deel van de bijeenkomsten hebben vertegenwoordigers van bedrijf en overheid gezamenlijk hun ervaringen en ideeën uitgewisseld.

Alle verbeter suggesties en ideeën zijn uitgewerkt en opnieuw voorgelegd aan bedrijven en toezichthouders. Daarbij is ook gebruik gemaakt van pilots van het overheidsprogramma 'Vernieuwing toezicht'. Doelstelling van dit programma is om het toezicht van de verschillende inspectiediensten op bedrijven efficiënter te laten verlopen en de toezichtlast voor bedrijven te verminderen. Het gebruik van de managementsystemen van bedrijven wordt daarbij als een van de verbeteringen gezien.

In de laatste fase van het project is een verdiepingsslag uitgevoerd bij drie bedrijven om te bepalen of het niveau dat de toezichthouders verwachten ook past binnen de interpretatieruimte van de ISO 14001-norm. Daarbij is ook aandacht besteed aan de inhoud van de rapportage van de certificatie-audits en de mogelijkheid dit aan te sluiten op de informatiebehoefte van de overheid. Deze rapportage van de certificatie-instelling maakt het vertrouwen uiteindelijk 'tastbaar'.

De conclusies

Hoofdconclusie is dat er goede mogelijkheden zijn om milieuvergunningverlening en overheidstoezicht efficiënter te organiseren door gebruik te maken van het gecertificeerde milieumanagement-systeem van bedrijven:

- In het ideaalbeeld dat zowel vertegenwoordigers van bedrijven als overheden hebben op vergunningverlening en toezicht vervult een gecertificeerd milieumanagementsysteem een essentiële rol. Het ISO 14001 gecertificeerde milieumanagementsysteem is dé basis voor het geborgd uitvoeren van het milieubeleid en de communicatie daarover met de overheid.
- De voor deze rol noodzakelijke aanpassing van de kwaliteit van het milieumanagementsysteem en het certificatieproces is uitvoerbaar. De versterking van het milieumanagementsysteem valt binnen de ISO 14001-norm.

- Het milieumanagementsysteem kan bij zowel 'traditionele' als 'moderne' vergunningen worden gebruikt voor het borgen en aantoonbaar maken van de naleving van wet- en regelgeving. De bruikbaarheid van het certificaat wordt versterkt door een andere vorm van auditrapportage. Deze rapportage gaat verder dan de eisen in normen waaraan certificatie-instellingen moeten voldoen en is bedoeld voor bedrijven die afspraken met de overheid maken over het managementsysteem en de afstemming met het toezicht (toezichtsarrangement).
- Bij zowel vergunningverlening als toezicht zijn voordelen te behalen door het gebruik van een gecertificeerd milieumanagementsysteem. In eerste instantie zal de aandacht worden gericht op het gebruik van het milieumanagementsysteem bij het toezicht. Dit vanuit het idee dat wanneer er goede ervaring is met het milieumanagementsysteem van een bedrijf er daarna een goede basis is om de vergunning te moderniseren.
- De voordelen van het gebruik van het milieumanagementsysteem zijn in de eerste plaats gericht op de uitvoering van het reguliere toezicht bij bedrijven die ook bereid zijn om een open en transparante relatie met de overheid aan te gaan.

De volgende randvoorwaarden om een moderne verhouding tussen overheid en bedrijfsleven te realiseren komen in het rapport naar voren:

Randvoorwaarden

- 1 De **kwaliteit van onderdelen van het milieumanagementsysteem** moet voldoende diepgang hebben, in het bijzonder de inventarisatie van wet- en regelgeving, de monitoring en 'management of change'.
- 2 De **diepgang van de certificatieaudit en de rapportage** daarover moet voldoende vertrouwen geven dat ook aan de ISO 14001-norm wordt voldaan en het systeem in staat is tot naleving.
- 3 De **vergunningverleners en toezichthouders dienen goed bekend te zijn met ISO 14001** en certificatie.
- 4 Binnen het **toezichts- en handhavingsbeleid moet er ruimte zijn** om bedrijven die over een aantoonbaar goed werkend managementsysteem beschikken met minder regel- en toezichtsdruk te benaderen.
- 5 Interpretatie van wetgeving ten aanzien van het **melden van wijzigingen en incidenten** dient meer flexibiliteit te bieden (en acceptatie daarvan door het OM).

Het vervolg

De vervolgvacties die SCCM wil ondernemen sluiten aan op de conclusies en randvoorwaarden. SCCM richt zich op de randvoorwaarden (1-2) over de kwaliteit van het milieumanagementsysteem en de diepgang van de certificatieaudit en -rapportage. Voor de randvoorwaarde 3 (bekendheid overheid met ISO 14001) zal SCCM een faciliterende rol gaan vervullen door aan toezichthouders en vergunningverleners informatie te verschaffen en het bijwonen van audits te stimuleren. De verwachting is dat het programma 'Vernieuwing toezicht' een stimulans zal vormen om daar ook gebruik van te maken. Uitgangspunt is dat de resultaten van het programma 'Vernieuwing toezicht' de basis legt voor het realiseren van de andere randvoorwaarden.

In totaal zijn twintig vervolgvacties geformuleerd. Deze zijn in de volgende tabel samengevat.

	Randvoorwaarde	Vervolgvacties
1	Kwaliteit milieumanagementsysteem	Onderdelen uit de ISO 14001-norm worden verder gespecificeerd. Onder andere de wijze waarop wet- en regelgeving moet zijn geïdentificeerd en de eigen beoordeling plaatsvindt. Alle bedrijven met een ISO 14001-certificaat dienen uiteindelijk te voldoen aan de nadere specificatie. In pilots wordt de specificatie verder getest (zie bijlage 5 in rapport). Acties richten zich op voorlichting aan certificatie-instellingen, bedrijven en adviseurs.
2	Diepgang certificatieaudit	Een format is ontwikkeld voor de rapportage van een certificatie-audit (zie bijlage 6 rapport). De diepgang van de audit wordt hiermee gestuurd. Het auditrapport moet ook de voor het toezicht relevante informatie bevatten. De toepassing is bedoeld voor de bedrijven die afspraken met de overheid maken over de invulling van het toezicht. In pilots wordt het format getest.

3	Bekendheid met ISO 14001 bij overheid	SCCM faciliteert de kennisopbouw bij toezichthouders en vergunningverleners door het beschikbaar stellen van informatie en het bijwonen van audits te organiseren.
4-5	Ruimte binnen toezichts- en handhavingsbeleid en flexibiliteit bij meldingen	Door pilots in het kader van 'Vernieuwing toezicht' wordt ervaring opgedaan met nieuwe werkvormen (systeemtoezicht). SCCM participeert hierin. Uiteindelijk moet dit terugkomen in het beleid van de verschillende overheden.

Voor meer informatie zie www.sccm.nl.